

Константин Григорьевич Паустовский принадлежит к числу талантливых и признанных представителей современной советской литературы.

Большую славу и популярность принесли писателю прежде всего его не прозаические формы, в которых с наибольшей силой проявилась оригинальность его таланта.

В лирических рассказах и новеллах Паустовского проявились оригинальные композиционные принципы. Одним из них является расширение пределов действия рассказа во времени путем введения своеобразного композиционного элемента - рефлексии.

Несмотря на использование разных композиционных схем (в одних рефлексия выделена в повествовании рассказчика, в других - героя произведения) и на внешнее разделение действия во времени, писателю удалось сохранить внутреннее эстетическое единство овоих произведений. Рефлексия у Паустовского всегда активизируется, она является источником обостровки сегодняшнего дня. Призванное прошлое - результат актуального положения героя или рассказчика. Таким образом, прошлое выдвигается, как будто, элементом линейной структуры и не нарушает внутренней композиции рассказа.

Резюме

1. Zob. sh. in.: I. Lewicki, Konstantin Paustowski, Moskwa 1960; H. Aleksandrian, Konstantin Paustowski - nowellat, Moskwa 1969; P. Samelinska, Litwka w drodze, Wawa 1956; K. A. Dravicz, Konstantin Paustowski, Warszawa 1972.
2. Пшч. N. Дроч. еј
3. Пшч. J. Једзержевсја
4. Сутату з tego омовладанја подаје в пржекладзе власнум M. M.
5. Сутату з пржеклада Ј. Једзержевсја
6. Ten i nastepne sutaty podaje w tłumaczeniu власнум - M. M.

Alina Orłowska

Struktura gatunkowa
rosyjskich powieści XIX wieku

XVIII wiek to okres znaczących przemian społeczno-politycznych w Rosji. Powstanie absolutystycznego państwa, a następnie jego rozwój spowodowało cały szereg zmian. Uległy wtedy rozszerzeniu i pogłębieniu wszechstronne kontakty państwa rosyjskiego z państwami Europy Zachodniej. Objęły one również literaturę. Właśnie z Zachodu zaczęły przelikać na teren Rosji nowe idee, nowe typy bohaterów, nowe gatunki literackie.

Każda epoka literacka wykazywała swoją specyficzną strukturę gatunkową, która ulegała modyfikacjom wraz ze zmianami w obrazach o literaturze i jej funkcjach. System gatunkowy literatury staroruskiej w zasadniczy sposób różni się od struktury gatunkowej innych literatur. Na jego specyficzne wyróżniło wiele czynników. Na rasę D. S. Lichaczew, gdy twierdzi, iż każdy utwor spełniał na terenie średniowiecznej Rosji dwójakiego rodzaju funkcje - literackie i pozaliterackie i był ściśle związany z określoną sferą działalności człowieka, z jego życiem. W Diale tego też nie ma w średniowiecznej literaturze rosyjskiej zabłytków czysto literackich. Istotnym czynnikiem określającym specyficzną rosyjską formę powieści średniowiecznej była jego konkretność. W skład utworu literackiego obok elementów czysto literackich wchodziły także elementy nauki i filozofii. W wyniku tego przedmiot literatury był znacznie szerszy niż obecnie, a o to tym idzie, znaczenie bogatszy był także system gatunkowy literatury staroruskiej. Przykładowo, w literaturze

staroruskiej wykazali się następujące gatunki: letopis, słowo, żywot, opowieść, wędrowka, pouczenie, prośba, historia) pącz, pismo, abecadło, suplika itp.

Specyfikę literatury staroruskiej wyznaczał także w znacznym stopniu sposób myślenia ludzi tej epoki. Był on symbolistyczny i silnie znormalizowany. Określenie gatunkowe w wyniku tego, było ściśle uzależnione od prezentowanych przez utwór literacki treści ideowych. Przygotowywało ono czytelnika do odbioru danego utworu w ramach dobranej mu znanej konwencji /podobne funkcje spełniały wszelkiego rodzaju wstępy i przedmowy/.

Często spotykamy utwory, których gatunek był określony wielokrotnie w tytule utworu: Opowieść i męka i pochwała świętych męczenników Borysa i Gleba", "Żyćie i wędrowki imena jednego z klasztorów ruskich Danila". Wiele osób określał gatunkowych była wynikiem dążenia autora do dokładnego sprecyzowania tematu utworu.

Oprócz systemu gatunkowego literatury i obok niego na terenie średniowiecznej Rosji funkcjonował system gatunkowy rosyjskiego folkloru. W XI - XIII wieku poszczególne elementy folkloru wchodziły w skład utworów literackich. W wyniku tego tradycyjny funkcjonalistyczny, silnie znormalizowany system gatunkowy literatury staroruskiej ulegał zmianom. Na pograniczu literatury i folkloru pojawiają się utwory, które ze względu na gatunek określone są przez badaczy jako półliterackie, półfolklorystyczne/przykt. Słowo o ruinie ziemi ruskiej", "Prośba Daniela Władysława".

Szeroką świadomość XVII wieku - wprowadzenie do literatury fikcji literackiej, pojawienie się bohatera nowego typu, rozszerzenie kręgu odbiorców literatury, a w wyniku tego jej demokratyzacja - spowodowała zasadnicze przemiany w systemie gatunkowym literatury staroruskiej. Przyopuszczalnie w pierwszej połowie lub drugim trzydziestoleciu XVII wieku /nowy system gatunkowy, literatury staroruskiej zaczęła się upodabniać do systemów gatunkowych literatury Europy Zachodniej. A zatem w literaturze rosyjskiej XVII wieku stały się ze sobą dwa systemy gatunkowe - tradycyjny średniowieczny i nowy. XVII wiek - jak słusznie podkreślił D.S. Lichaczew - to okres niezwykłej różnorodności gatunków literackich. Obok gatunków średniowiecznych, opartych na zasadach ich wykorzystania w życiu cerkiewnym, państwowym i prywatnym, powstają nowe gatunki przeznaczone dla indywidualnego czytelnika. "4/

W tym okresie zasadniczej zmianie ulega stosunek zawodowych twórców literatury do folkloru. W minionym okresie folklor bowiem nie był uważany za twórczość artystyczną i nie miał prawa wstępu do literatury. Natomiast w XVII wieku autorzy bardzo często i często sięgają do źródeł folklorystycznych. Do literatury przenikają typowo ludowe motywy i fabuły, pojawiają się także pierwsze naśladowictwa gatunków folklorystycznych /"Opowieść o Niedoli-Złym Iosie", "Opowieść o sądzie Szeniaki" itp./

W XVII wieku miał także miejsce nowy nawiązanie literatury gatunków piśmiennictwa użytkowego. Pojawiają się wówczas liczne parodie dokumentów urzędowych /suplik, lecebników, sprawozdań sądowych/. Charakterystyczne zwłaszcza jest to, że parodiowano nie autora, nie jego styl, a cechy gatunkowe, formę i styl dokumentu. "W istocie nie są to już gatunki urzędowe - podkreśla D.S. Lichaczew - a nowe, powstałe w wyniku nadania im nowego znaczenia starym i istniejącym tylko jako wynik transformacji. "5/ Zmianom tym jest także fakt, że dokumenty oryginalne i ich parodie pojawiły się jednocześnie.

Ważnym wydarzeniem XVII wieku było pojawienie się demokratycznej satyry. S. Azbielejew^{6/} uważa ten fakt za węzłowy moment na drodze sekularyzacji literatury rosyjskiej. Utwory dotyczące tego okresu odzwierciedlały stosunek autorów do przedstawionej rzeczywistości, prezentowały ich poglądy. Nowa autorska jednak pojawiała się w piśmiennictwie tego typu stosunkowo rzadko. W utworach, w których sposób prowadzenia narracji zbliżony jest do bajki - pisze W.P. Adrianowa-Pieretz - komentarz autorski przypomina didaskalia utworu dramatycznego - charakteryzuje sytuację i wiąże poszczególne fragmenty dialogu. "7/

W XVII wieku system gatunkowy literatury staroruskiej ulegał znacznemu rozszerzeniu. Oprócz starych tradycyjnych gatunków pojawiają się nowe, do literatury zaczyna przenikać znaczna liczba gatunków kancelaryjnych, pojawiają się ich parodie, tworzy się demokratyczna satyra. W tym okresie - jak już stwierdzono wyżej - system gatunkowy literatury staroruskiej zbliża się do systemów gatunkowych literatury Europy Zachodniej.

W wielu zabytkach tego okresu bardzo wyraźnie są widoczne folkloru. Wykorzystane zostały zwłaszcza typowe motywy stylistyczne i kompozycyjne wielu gatunków folklorystycznych. Na przykład - jak wykazał M.O. Skripil - w "Opowieści o Niedoli - Złym Iosie" organicznie powiązane zostały cechy gatunkowe średniowiecznej

powieści literackiej z elementami folkloru. Początek tego utworu - obraz stworzenia świata - utrzymany jest w podniosłym książkowym stylu. Stopniowo na ten książkowy różni narracji wracają w rozwoju akcji nakładają się elementy charakterystyczne dla twórczości ludowej. Zgodnie z konwencją były opisano tu usztę i dialog Niedoli /bohatera symbolicznego/ z bohaterem fikcyjnym. Był dialog dialogowy Niedoli to typowy styl rosyjskiej pieśni ludowej. Również system porównań omawianej "Opowieści" odpowiada systemowi porównań pieśni ludowej. W utworze tym wykorzystano liczne typowe folklorystyczne epitetów. Motyw Niedoli znany jest dobrze z rosyjskich bajek. Różnica między bajką a rozpatrywanym utworem występuje w zakończeniu. Bajkową Niedola zostaje zwiędzona i "zakopana w jamie" w "Opowieści" bohater wstępuje do klasztoru, aby pozbyć się prześladowanej go Niedoli. W "Opowieści" występują elementy książkowe choć bylinnych, pieśniowych i bajkowych, typowych dla rosyjskiego folkloru. Tak więc z punktu widzenia gatunku analizowany utwór jest średniowieczną powieścią literacką, w której bardzo wyraźnie uwidocznił się wpływ folkloru.

Niezwykle interesująca ze względu na gatunek jest również "Opowieść o Sawwie Grundynie". Fabuła utworu osnuta została na tradycyjnym motywie sojuszu człowieka z diabłem. Bohater, Sawwa, opuścił dom rodzinny udając się w podróż handlową. W domu przyjaciele swego ojca zakochał się w jego młodej żonie. Niedowzajemniowa miłość pohnęła młodzieńca do zawarcia sojuszu z diabłem. Losy bohatera układają się teraz zgodnie z woją szataną. Ta nietypowa dla literatury staroruskiej fabuła otrzymała skomplikowaną oprawę gatunkową. Wielu badaczy uważa "Opowieść o Sawwie Grundynie" za nowatorską i określa jej gatunek jako obywatelową powieść psychologiczną lub jako nową powieść rosyjską. W utworze przeplatają się bowiem stare i nowe elementy książkowe z elementami folkloru rosyjskiego. Typowe dla rosyjskiego folkloru są zwłaszcza opisy wojennych przegród Sawwy. Sawwa, tak jak bohater folkloru, jest gotowy walczyć o wolność Ojczyzny, jest śmiały i wytrwały w walce /pojedynek Sawwy z polskim bohaterem pod Smoleńskiem/ Oprócz elementów folkloru opowieść zawiera także elementy typowe dla staroruskiej powieści literackiej. Zgodnie z tradycją pokazano tu obraz złej żony. Kobieta - w świetle opowieści - to istota zła, podstępna, ożre

w ręce szatana.

Wymienione cechy łączą rozpatrywany utwór z rosyjską tradycją literacką. Jednak obok nich bardzo wyraźnie występują również nowe, nieznanne dotychczas w literaturze rosyjskiej elementy. W "Opowieści" ukazane zostały przeżycia młodego człowieka, spowodowane nieodwzajemnioną miłością. Sawwa zawiera bakt z diabłem, aby zdobyć względy ukochanej. Umieszczenie w centrum zainteresowania życia młodego człowieka zbliża rozpatrywany utwór do powieści: dramat duchowy Sawwy, jego przeżycia i losy pokazane są bowiem na tle realnej rosyjskiej rzeczywistości XVII wieku /akcja rozwija się w wielu miastach, autor stara się o maksymalną precyzję w charakteryzowaniu epoki/, Relacji tutaj należą zatem podkreślić, że przedstawienie realnej rosyjskiej rzeczywistości, zwrócenie uwagi na świat przeczyszczonej rzeczywistości bohatera, na jego losy, zbliża "Opowieść o Sawwie Grundynie" do psychologicznej, obywatelowej powieści narodowej.

Ziagle trwają spory o gatunek "Opowieści o Krole Skobiejewie". Część literaturoznawców, wśród nich i N.K. Gudziej a z polskich badaczy W.Jakubowski, uważa ten utwór za typową powieść kotrzykowską. Inni natomiast utrzymują: "Opowieść o Krole Skobiejewie" ze względu na swoją strukturę to staroruska opowieść ze wszystkimi wyróżnikami skazu, który przekształcił się w końcu XVII wieku. "S/ Czynniki więc charakteryzuje się gatunek "Opowieści o Krole Skobiejewie"?

Fabuła utworu jest niezwykle. Uwagę czytelnika przyciągają gwądnym zmiany losu głównego bohatera. Za każdym razem prócz pokonuje swoich przeciwników, osiąga wyznaczony przez siebie cel. Ten dynamiczny i zręczny spryciarz to przedstawiciel nowej, formującej się w tym okresie warstwy społecznej - ziemianstwa. Po mistrzowskiemu zarysowane zostały w "Opowieści" charakterystyki. Każdy z bohaterów /Proł, Annuszka, jej matka, rodzice Annuszki/ to postać silnie indywidualizowana, zdecydowanie różniaca się od pozostałych.

W "Opowieści o Krole Skobiejewie" bardzo wyraźnie ujawnia się dążenie autora do realizmu i psychologizmu.

Każdy element akcji osadzony jest w realnej rzeczywistości. Wszystkie posunięcia bohaterów są motywowane. Motywacja jednak, w przeciwieństwie do okresu minionego w literaturze, nie ogranicza się do mieszania w losy ludzkie sił irracjonalnych - boskich czy diabelskich. Wszystkie czyny bohaterów są rezultatem

swobodnego wyboru wynikającego z ich natury i charakteru. Wszystkie te fakty: bohater, jego los, jego sposób bycia a także metoda budowy interesującej fabuły zbliżają ten utwór rosyjskiej literatury XVIII wieku do znanego w tym okresie w Europie gatunku - do noweli iotryzkowskiej.

Zwrócono już uwagę na fakt, że w rosyjskiej literaturze XVIII wieku bardzo wyraźne są wpływy folkloru. Oprócz tego pojawiają się w tym okresie w literaturze utwory, które z punktu widzenia gatunku są zapożyczaniami z folkloru. Są to przede wszystkim bajka obyczajowa i bajka o zwierzętach. Typową bajką obyczajową jest "Opowieść o sędziu Szemiaki". M.O. Skripil podkreślił: "Opowiadając o losie biednego brata, autor "Opowieści o sędziu Szemiaki" jest wierny zasadom twórczości ludowej, jego sposób przedstawienia stosunków społecznych jest w istocie taki sam jak w rosyjskiej bajce obyczajowej."^{9/} "Opowieść o sędziu Szemiaki" łączy z ludową bajką obyczajową temat - postępowania przekupnego łapówkarza sędziego Szemiaki, system bohaterów - biedny pechowiec, bogaty zły brat, chytury pop, sędzia łapówkarz, a także poetyka - trzykrotne powtórzenie poszczególnej motywów /biedak trzykrotnie cierpi z powodu swojego pecha, trzykrotnie pokazuje sędziemu zawinięty w chustkę kamień, trzykrotnie odnosi zwycięstwo nad swoimi prześladowcami./

Mozemy więc uznać "Opowieść o sędziu Szemiaki" za literacką bajkę.

Hardziej złożony jest problem gatunku "Opowieści o Jazgarzu Jazgarzowiczu". Występują tu obok siebie i wzajemnie przeplatają się dwa typy gatunkowe - utwór napisany jest w formie XVII-wiecznej rozprawy sądowej, znajdujemy w nim także motywy ludowej bajki o zwierzętach. Z bajką o zwierzętach łączy "Opowieść" system bohaterów, sposób charakterystyki bohatera /charakterystyki są krótkie, zwięzłe, niezwykle wyraziste/, forma narracji /dialog, rzadko pojawia się komentarz odautorski, który określa tylko miejsce i czas akcji, charakteryzuje bohaterów/. "Opowieść o Jazgarzu Jazgarzowiczu" napisana jest w formie typowego sprawozdania sądowego - wyliczenie składu sądu w uwzględnieniem tytułów poszczególnych osób, dokładne przedstawienie procedury sądowej, sposobu sporządzenia wyroku i wykonania go. W rozpatrywanym utworze połączone są organicznie dwa typy gatunkowe: ludowa bajka i dokument urzędowy.

Wyżej wspomiano już, że w literaturze staroruskiej występują obok siebie dwa systemy gatunkowe: stary średniowieczny

i nowszy, kształtujący się w tym okresie. Stare formy gatunkowe wchodziły do nowej literatury. Pełniły w niej jednak inne funkcje - stara tradycyjna forma wypełniała się nowymi treściami. Przykładem takiego wykorzystania średniowiecznej formy gatunkowej w literaturze XVIII wieku może być "Abecadło o goźym i niebogatym człowieku". Cechą charakterystyczną abecadła jest ułożenie kolejnych fraz w porządku alfabetycznym. Do XVII wieku - jak ustalił N.K. Guzdij - abecadło zawierało przede wszystkim materiał cerkiewno-dogmatyczny, moralizatorski lub cerkiewno-historyczny. W późniejszym okresie wypełnia się abecadłem obyczajowym i demaskatorskim, ilustrującym w szczególności gębną skutki pijanstwa.^{10/} Ze względu na formę "Abecadło o goźym i niebogatym człowieku" jest utworem tradycyjnym. Nowatorstwo przejawia się w sferze treści. W centrum utworu postawiono goźkie, głodne i chłodne życie skrzywdzonego prostego człowieka. Poza tym narracja prowadzona jest w pierwszej osobie, bohater sam opowiada o swoim losie, marzeniach i przeżyciach.

Do literatury XVIII wieku przeniknęło wiele gatunków piśmiennictwa użytkowego. Jego formy w literaturze były parodiowane. Wyżej zwrócono już uwagę na fakt, że dokumenty oryginalne i ich parodie bywały jednocześnie.

Charakterystycznym przykładem wykorzystania w literaturze gatunku piśmiennictwa użytkowego jest "Suplika kalazińska". Do brze znana rosyjskiemu czytelnikowi forma supliki /zwrotna forma nie ulega zmianie/ wypełniona została nową treścią. Prośba mniichów z Kalazina, aby zmienić złego archimandrytę dosko-nale charakteryzuje stosunki panujące wśród zakonników. Autor z niewyłąką zaciętością piętnuje głupotę i lenistwo pijanych i rozpustnych mniichów. Sposób przedstawienia zakonników zbliża rozpatrywaną utwór do ludowej bajki obyczajowej.

Z powyższych spostrzeżeń wynikają następujące wnioski:
Literatura staroruska do XVIII wieku rozwijała się samodzielnie. Specyfiką gatunkową tej literatury kształtowały funkcje, które poszczególne utwory pełniły w literaturze i w życiu codziennym, jej synkretyczność, sposób myślenia ludzi średniowiecza oraz dążenia autorów do dokładnego określenia tematu utworów w tytule /jednym z wyznaczników gatunku była treść/.

W XVII wieku pod wpływem literatury zachodniej na terenie Rosji pojawiają się nowe idee i nowe wzorce literackie. Pod ich

wrzułem stęga, tradycyjna, silnie znormalizowana struktura gatunkowa rozprada się /trzęś powoduje zmianę formy/ Mušterując w tym okresie obok siebie dwa systemy gatunkowe - stary, średnio-wieczny i nowy. Do literatury zasypują przynikad elementu twórczości ludowej /"Orowieś o Niedoli-żkym Losie", wkołozystane są typowe gatunki folklorystyczne /"Orowieś o sędzie Szemiaki", "Orowieś o Jazgarzu Jazgarzowiczu"/.

Pod wrzułem literatury zachodniej pojawiają się w literaturze rosyjskiej XVII wieku nowe gatunki - np. powieś żożtuzkowska /"Orowieś o Frole Skobiejewie"/.

W XVII wieku coraz szerzej zaszypają przynikad do literatury gatunku piśmiennictwa użytkowego, które były parodiowane /"Suplika kalazińska"/.

Autorzy tego okresu ścęgeli sięgnęli do średnio-wiecznego systemu gatunkowego. Stare tradycyjnie gatunki były wkołozystywane w nowy sposób - dobrze znane czytelnikowi formu wurekniłane powuśi treściami /"Abesadł o gołum i niebogatum sztomieku"/.

Wszystkie te fakty świadczą o niezwykłej różnorodności i bogactwie systemu gatunkowego rosyjskiej literatury XVII w.

Р е з у м е

Древнерусская литература до XVII века развивалась самостоятельно. Канонную структуру этой литературы определили те функции, которые стемальные произведения исполняли в литературе и в быту, ее специфичности, способ изменения людей средневековья и стремление автора точно определить тему произведения в заглавии.

В XVII веке, под влиянием литературы Западной Европы на территории России появляются новые идеи, новые типы героев, новые литературные жанры. Под их воздействием старая, традиционная, сильная нормативизация жанровой системы изменяется /содержание эмкавает изменения формы/. В то время в древнерусской литературе развиваются канонные системы - старая, средневековая и новая: в литературу проникают элементы народного творчества /"Повесть о Горе-Злочастии"/, используются типичные фольклорные жанры /"Повесть о Шемякинном суде", "Повесть о Ереме Ершовиче"/.

Под влиянием литературы Западной Европы появляются в русской литературе XVII века новые жанры - нпр. шутовская повесть /"Повесть о Фроле Скобееве"/.

В XVII веке шире проникают в литературу жанры деловой письменности, которые переформировались /"Калазинская челобитная"/. Писатели XVII в. часто пользовались старыми, средневековыми жанрами. Эти жанры они прилагали по-новому - старые, хорошо известные формы наполнялись новым содержанием /"Азбука о голом и небогатом человеке"/.

Все это свидетельствует о чрезвычайном разнообразии жанровой системы русской литературы XVII века.

Pragrujāv

1. D.S. Michaszev, Drevmlernuskaja literatura kak sistema, /w:/ Sławianskije literatury. VI Międzynarodnyj s'jezd sławistow. Praga, awgust, 1968, Moskwa, Nauka, 1968, str.5-49
2. termin "wynikretywność" został wprowadzony przez S. Azbielewę. Przez wynikretywność rozumiemy organizmny wymienny związek rozszerzalnych elementów, który cechuje tendencja do ich stopniowego wyodrębniania, a nie mechaniczne łączenie tychże.
3. D.S. Michaszev, Zarozdżenie i razwittie žanrow drevnied rus-skoj literatury. /w:/ Sławianskije literatury. VII Międzynarodnyj s'jezd sławistow., Moskwa, 1973, str.160-177
4. D.S. Michaszev, Razwittie ruskoj literatury X - VII wv. L, Nauka, 1973, str.162 /wswywjkie zamieszczone cytaty w tłumaczeniu moim - A.O./
5. op. cit., str.143
6. S. Azbielew, O szudożestwlennoj wsesutikie drevnied rus-skoj literatury, "Russkaja literatura" Nr 4, 1959
7. W.P. Adrianowa-Pieretec, P' istokow ruskoj satiry, /w:/ Nau-skaja demokratsieskaja satira XVII wieka., Nauka, 1954
8. Russkije powiesti XVII wieka. M., Gospeddat, 1954, str.474
9. op. cit., str.445
10. K.K. Gudzij, istorija drevnied ruskoj literatury, M. 1966 str.474.

Anna Niesieko

"Anat Petra Wielikogo" A.S. Lushkina
Jak istoričeskij roman

В начале XIX века исторический роман стал в русской литературе одним из ведущих жанров. Это явление было тесно связано с социальными современностью, полностью отвечало "духу времени" и было следствием общей потребности. ¹

В создании жанра исторического романа в мировой литературе Пушкин видел, как известно, заслугу Валтера Скотта. В отличие от него от английского романиста, сменявшегося историческое с вычислом и впечатляющего последицей в основной принцип своего художественного метода, автор "Анны Петра Великого" придает особое значение отводил самой исторической действительности.

Основания задалу исторического романа русский писатель ² Вилел в том, чтобы "воскрестить минувший век во всей его истине." ² Именно в этом плане он предпринял работу над романом ка эпохи Петра I.

Ведущей темой этого произведения является жизнь старика уклада жизни и строительство нового государства, оформование новой общественности. Основная идея романа поэт выразил в эпилоге: "Жизнь той воле Петра преобразованная Россия." Эта идея раскрывается в деталях бытовой и политической жизни петровской эпохи, воспринимается в форме истории происхождения, что меткому определению самого автора, "домашним образом", т.е. через семейные отношения героев, повествованном воспроизведении всех чувств, мыслей, повеления. ³ Но писатель не откладывает частных случаев своих героев от всей исторической об-